

VISITASFOREDRAG

ved Tunsberg biskop Per Arne Dahl
etter bispevisitas til menighetene i Nord Jarlsberg prosti 2017

«En åpen, oppsøkende og troverdig evangelisk luthersk folkekirke»

1. Innledning

Takk for spennende og innholdsrike visitasdager til sognene i Nord Jarlsberg prosti. Det har gitt en ekstra dimensjon ved visitasen at vi i år markerer 500 år siden reformasjonen. Mitt inntrykk er at menighetene i Nord Jarlsberg i dette jubileumsåret er blitt mer bevisst sin lutherske forankring gjennom bl.a. studier, utstillinger, temagudstjenester, undervisningskvelder og «Luther Øre» prosjektet.

Jeg har møtt mange mennesker på visitasen, og opplevd mye varme og gjestfrihet. Det har gjort inntrykk å møte en vilje til å integrere mennesker i kirke og lokalsamfunn, og det jeg opplever som en genuin vilje til å tenke nytt om menighetenes møtesteder og kirkens plass i lokalsamfunnet.

Det har vært flott å møte dere i menighetsrådene, og mange andre frivillige medarbeidere. Det har minnet meg om hvor mangfoldig og krevende arbeidet i kirken er, og hvor avgjørende den frivillige tjenesten er for kirkens liv og vekst. Jeg har også møtt dedikerte ansatte som i sum gjør mer enn vi kan forvente. Jeg vil takke for mange åpne og ærlige samtaler med dere. Jeg har møtt noe av det organiserte arbeidet blant barn, ungdom, voksne og eldre, og gledet meg over nybrottsarbeid og konstruktivt samarbeid både innad i menighetene og på tvers av soknegrensene. Men jeg har også sett at det kan være krevende å stå i en kirkelig tjeneste, både om man er på lønningslistene, eller om man er frivillig medarbeider.

Vi står overfor store utfordringer som kirke, ikke bare knyttet til et tydeligere skille mellom kirken og staten dette året. Samfunnet er i endring. Statistikkene for Nord Jarlsberg viser ikke helt den utvikling vi ønsker. Det er en utfordring for oss både å være virkelighetsorienterte og mulighetsbevisste i møte med dagens samfunnsstruktur og kulturendringer. Vi må få til å være tydelige i formidlingen av nådens evangelium, og til å være kirke i en tid der kristne verdier er under press fra en sekulær kultur. Vi skal først og fremst være en troverdig kirke, og ta vårt ansvar som folkets kirke. Det er ønskelig å skape gode møteplasser som oppleves relevante for menneskenes liv.

I forkant av visitasen fikk vi mange rapporter fra menighetsråd, fellestråd, staber og sokneprester. Takk for det gode forarbeidet. Rapportene beskriver veldig mye godt gudstjenestearbeid og mye verdifullt arbeid med dåp, konfirmasjon, vigsler og gravferd som skjer i menighetene.

Som arbeidsgiver for prestene er det viktig for meg å gi et håndtrykk til prestene som ledes av prost Harald Bryne. I krevende tider med begrensede ressurser nedlegger dere et stort og seriøst arbeid som menighetenes hyrder. Jeg setter stor pris på det viktige og betydningsfulle arbeidet dere utfører i møte med mennesker i sorg og glede.

Jeg har kunnet danne meg et inntrykk av prestenes forkynnelse i løpet av visitasen. Jeg har også sett hvordan dere har forholdt dere til hverandre, til den øvrige stab og til frivillige, og vil understreke viktigheten av gode relasjoner og god kommunikasjon med råd og frivillige. Undervisningsledere og trosopplærere møter barn og unge i både tiltak og kontinuerlig arbeid som samler mange.

Kirkemusikerne preger gudstjenestelivet og driver variert musikkarbeid for alle aldre, og jeg har hørt flere av korene nå under visitasen. Gratulerer!

Diakonene er brobyggere i lokalsamfunnene, og de inspirerer frivillige. Gjennom diakonien skapes det møtesteder, og bygges relasjoner.

Rapportene beskriver de mange gode oppgaver og tjenester som utføres av kirketjenere, kirkelige administrasjon ved kirkekontorene, og i kirkegårdsforvaltningen. Mange av disse oppgavene er mindre synlige, og jeg vil takke dere for stor innsats og faglig høyt kvalitet på det dere gjør.

Jeg vil takke kirkevergene og prosten for at det er et godt samarbeidsklima mellom de to arbeidsgiverlinjene, og for alt godt samarbeid mellom kirke, ulike organisasjoner, kommuneledelser, offentlige instanser, skoler og barnehager.

2. Kort om kirkelige tjenesteforhold, relasjoner og ordninger

Tunsberg bispedømme er delt i ti arbeidsområder, ti prostier. Nord Jarlsberg prosti ligger nord i Vestfold fylke, og består pr. i dag av kommunene Re, Horten, Holmestrand, Hof, Sande og Svelvik. De fleste kommunene i prostiet er nå berørt av sammenslåingsprosesser, som også innvirker på den kirkelige virksomheten.

Prostiet har 66680 innbyggere, av disse er ca. 46745 medlemmer og i DNK, det vil si ca. 70 %. Det er 15 sogn i prostiet. Det er 13 menighetsråd, da de tre sognene i Holmestrand for tiden har felles menighetsråd, men er ett sogn fra 1.1. 2018 og vil hete Botne sogn. Det er i tillegg et menighetsutvalg på Revetal.

Menighetene har mottatt ny gudstjenesteforordning fra prost, og den vil tre i kraft fra 1.1.2018. Det er 24 kirker og 2 gravkapell i prostiet, i tillegg er det faste gudstjenester på Rørostoppen skole i Re.

Det var flott å få møte alle de tilsatte samlet i starten av visitasen. Underveis har jeg også møtt alle stabene og alle menighetsrådene. Det er 16 prestestillinger i prostiet inkludert fengselsprest og studentprest, og en av stillingene er finansiert av menigheten på Revetal. Det er til sammen 78 ansatte i fellestrådene i alt fra 5% til 100% stilling. Det er 6 kirkeverger, 1 kateket og 3 undervisningsledere, 7 trosopplærere, 3 diakoner, 12 kirkemusikere, 18 kirketjenere, 1 barne- og ungdomsarbeider, 3 klokkere, 6 sekretærer, 2 renholdere og 5 i ulike administrative stillinger.

Vi opplevde viktige møter med ledelsen i de seks kommunene i løpet av visitasen, med en åpen og ærlig kommunikasjon med ordførere og ansatte i administrasjonen. Vi møtte stor forståelse for lokalkirkens behov og oppgaver, og at det er nødvendig med ansatte som tar ansvar for videreføring og styrking av frivilligheten i kirken. Det hører til biskopens tilsynsoppgave å minne folkevalgte og kommunalt ansvarlige om at kirken er en lovbestemt og lovregulert offentlig virksomhet, som skal ha tilstrekkelige midler til drift og investeringer.

Biskopen vil understreke at det er kommunens plikt å bidra til at kirken får sin rettmessige andel ut fra kommunens samlede skatter og inntekter. For å få dette til å fungere etter sin hensikt, må det være god kontakt på høyt nivå mellom ledelsen for menighetene og kommunene, slik at de kirkelige behovene kan bli drøftet og forstått. Kirkebyggene gir identitet til lokalsamfunnene, og det er gledelig å se at mange av kirkene nå har kommet opp

på et normalt vedlikeholds nivå, mens det fortsatt er kirker som trenger en grundig rehabilitering. Det er av stor betydning at det er en god dialog mellom kirkelig fellesråd og ledelsen i den enkelte kommune, slik at dette i løpet av kommende år finner en hensiktsmessig løsning innenfor de økonomiske ressurser kommunen stiller til rådighet. Vi innser at vi som kirke også må effektivisere, og jeg understreker at dette har vi arbeidet med over lengre tid. Samtidig registrerer jeg at på flere steder nå er kommet til en smertegrense for hva den enkelte medarbeider makter å fylle dagene med uten at det belaster arbeidet og preger livskvaliteten.

Tre punkter ble særlig understreket i våre møter.

1. Med hensyn til vedlikehold av kirkebygg er det viktig med oppdaterte planer og at disse planene kvalitetssikres, ikke minst med den kompetanse som kommunene selv innehar.
2. Det er viktig å sikre diakonitjenesten i menighetene. Å opprette og opprettholde diakonstillinger er ikke bare en tjeneste som er viktig i menighetens liv, men også av stor betydning for innbyggerne i kommunen nå livet oppleves krevende. Diakonstillinger genererer dessuten økt frivillighet.
3. Ved sammenslåing av kommuner er det avgjørende at det totale rammetilskudd ikke reduseres. Dette gjelder også kommuner som ikke er berørt av denne reformen. Det er knapt realistisk å skulle forvente effekt av sammenslåinger fra første dag selv om det er forståelig at det er en ønskelig målsetting.

3. Gleder og utfordringer i det enkelte sogn.

I fortsettelsen ønsker jeg å sette fokus på noen få punkt som jeg har sett gir særlig glede og utfordring for de enkelte sogn. Det gjør jeg vel vitende om at menighetene har mye annet viktig arbeid og andre utfordrende oppgaver enn det som jeg velger å nevne her. At det ikke er nevnt her, betyr ikke at det ikke er sett. Jeg har gjennom visitasen også identifisert noen utfordringer ut over det som nevnes i dette foredraget.

Svelvik sogn:

I Svelvik ble vi møtt av et hellig, fargerikt og livgivende kaos på vennskapsmiddag i den nye og flotte kirkestua. Det gamle bedehuset ble solgt, og den nye kirkestua har raskt blitt et møtested både for mennesker av ulik bakgrunn og for barn og unge i menigheten. Også de trofaste i menigheten er med, og dem er det viktig å ta vare på selv om de ikke er så mange. En ekstra takk til alle som har bidratt til å få dette til. Den nye diakonen har vært en vitaliserende kraft i menigheten, og jeg opplever at det er en vilje til å tenke nytt. Av ulike årsaker er det nødvendig å ha suppleringsvalg for menighetsrådet, slik at det kan sikres et handlekraftig råd i perioden fremover. Det er både uro og forventninger knyttet til sammenslåingen med Drammen og nedre Eiker, men samarbeidet med kommunen er godt. Jeg ser at det er utfordrende å få kommunisert ut gode tiltak og arrangementer, men jeg opplever en vilje til å tenke nytt om kirkens i lokalsamfunnet. Jeg er imponert over dugnadsinnsatsen rundt Berger og Nesbygda kirker. Det viser at folk er sterkt nytt til kirken sin.

Sande sogn:

Da jeg besøkte prostiene som ny biskop i 2014, var temaet gjestfrihet. I Sande menighetscenter fikk vi merke gjestfrihet i praksis da vi ble varmt møtt av ansatte og frivillige i forbindelse med inspirasjonssamling for alle ansatte i prostiet. Jeg fikk også møte en positiv ordfører som hadde bidratt til at kommunen nå sørget for å realisere oppussing av Sande kirke med nytt sakristi og nytt bårehus. Jeg møtte optimistiske medarbeidere som tross nedgang i dåpstall og strev med å få kontinuitet i arbeide med barn og unge, kunne fortelle om fullstappet fredagscafe for 5-7 klassinger og populær babysang på Sandetun som blir en vinn-vinn situasjon både for de unge foreldre og for beboerne der.

Det er mange gode tiltak i menigheten, men litt vanskelig å nå ut med informasjon slik at folk kommer. Desto gledeligere er det med engasjementet rundt Bekkestranda kapell og Sande menighetscenter. Sande har også solide misjonsengasjerte, og en flott gjenbruksbutikk.

Hof, Eidsfoss og Vassås sogn:

Den flotte Vassås kirke var startsted for visitas i Hof, Eidsfoss og Vassås. Disse tre kirkene er godt tatt vare på gjennom gaver og tilskudd, og er en stolthet for menighetene. På gudstjenesten i en fullsatt Hof kirke midt i visitasukene, var det en stor glede å møtes på tvers av generasjonene og oppleve hvordan konfirmantene naturlig deltok. Her ser vi et stort potensiale for mange menigheter i vårt bispedømme. Det blir spennende å følge Hof menighets utvikling gjennom prosessen med kommunesammenslåing. Det er få ansatte og frivillige medarbeidere i Hof, og derfor er arbeidet veldig sårbart. Det er en utfordring at kjernemenigheten er liten, og lav deltakelse i mange gode tiltak. Menighetsbladet, som er viktig som lim i lokalmiljøet har skrevet på bakerste side «Endringer kan forekomme». Håper dette også blir til velsignelse for menighetene i et større perspektiv.

Holmestrand, Botne og Hillestad sogn:

Fra valget i 2015 har de tre sognene i Holmestrand hatt en prøveordning med ett menighetsråd. Fra 1/1-2018 blir det permanent ordning med ett sogn, som skal hete Botne sogn. Samtidig skjer sammenslåing av Hof og Holmestrand, og er en prosess som har tatt mye tid og krefter. Det neste som skjer er sammenslåingsprosessen med Sande. Det er viktig at ansatte og menighetsråd involveres på en god måte i dette for å ivareta menighetens liv og de ansattes arbeidssituasjon videre. Kirkene i det nye Botne sogn er blitt betydelig opprustet de siste årene, og det er til stor glede. Det har også vært ressurskrevende, og det er en utfordring for menighetslivet i Botne at kirken er stengt i så lang tid. Alt som kan bidra til tidsmessig forsering vil være en fordel både for kommune og kirke.

Et høydepunkt i Holmestrand var møtet med konfirmantene, som sang så taket løftet seg. Ungdommenes gode spørsmål tyder på at de er opptatt av å møte noen som vil snakke med dem om tro. Det er god oppslutning om kulturarrangementer og høytidsdager. Folk har godt forhold til kirka selv om oppslutningen om gudstjenester og arrangementer varierer. Vi har sett hvor viktig prestetjenesten er i møte med livets gleder, men også når krisen rammer et lokalsamfunn. Jeg ser at det er et stort diakonalt engasjement, regelmessige bønnestunder, bibeltimer, misjonsengasjement og en vilje til å tenke nytt i gudstjenestelivet.

Våle sogn, Vivestad sogn, Føn sogn, Ramnes sogn og Undrumsdal sogn:

Re er en sammensatt kommune med 6 ulike menigheter. Det er faste gudstjenester i 5 kirker og en skole, og et variert og godt gudstjenesteliv. Det er en utfordring både for økonomien og de ansatte at det er så mange menigheter. Men alle har sitt særpreg, og det er mange som er glade i sin kirke. På inspirasjonssamlingen i Våle samfunnshus merket jeg begeistring og takknemlighet over å møtes, og fikk oppleve engasjerte menighetsråd. Jeg merket meg at er mye å glede seg over innen sang og musikk, og at diakonien er brobygger og godt etablert i lokalmiljøet. Jeg fikk høre at det har kommet flere 4 åringer som vil ha bok, at det jobbes bra med trosopplæring og konfirmantarbeid, og at det er mye nytenking om rekruttering av frivillige. Jeg er spent på å følge utviklingen av menighetsliv og gudstjenesteliv videre, ikke minst med tanke på at Re også skal inn i en sammenslåingsprosess med Tønsberg. Jeg hadde et flott opplevelse på Re helsehus, der det er godt samarbeid med kirken lokalt. Det er særlig løfterikt når helsehusets kafe blir møtested for flere enn beboerne der, slik vi opplevde at den ukentlige andakten også inkluderte mennesker utenfra

Åsgårdstrand sogn, Borre sogn og Nykirke sogn:

Det er en velsignelse for Åsgårdstrand med det nye kirketorget, som i forbindelse med visitasen ble feiret med en flott folkekirkeveld. Jeg håper kirketorget vil kunne få en sentral rolle som møteplass og kulturarena tett på det hellige rommet i sentrum av Åsgårdstrand. Her er det rom for mange tiltak for barn og unge, og jeg gleder meg over den innsatsen, motet og engasjementet som ligger bak dette prosjektet.

Folkekirkevelden var full av musikk, og viste noe av den store bredden av kultur og musikk som finnes i lokalmiljøet. Det er gledelig at det er så mange fellestiltak menighetene i mellom, slik at man utnytter de ressursene som hver enkelt menighet representerer.

Det var en flott opplevelse å møte venneklubben på Skoppum, som består av mennesker med ulike behov. Det var en god stemning der. Jeg likte at det kom spontane spørsmål og kommentarer både om Gud, bispekåpen og andre ting.

Kirkene er forskjellige og gir mange muligheter. Middelalderkirken i Borre har mange gudstjenester og kirkelige handlinger, kulturaktiviteter og konserter, og er en kirke å være stolt av. Det er en utfordring i forhold til noen kirkebenker som skaper lite rom for både barnefamilier og kulturarrangementer. Jeg håper det kan finnes noen snarlige løsninger på dette.

Jeg gleder meg også over aktiviteten på Nykirke det det finnes tilbud for alle aldersgrupper opp til konfirmasjonstiden. Det er et bevis på lokalt engasjement og gode relasjoner i menigheten mellom ansatte og frivillige.

Det er mye godt samarbeid mellom kirke og skole, og jeg fikk oppleve den flotte nye Granly skole og noen engasjerte 5 klassinger som gjerne ville vite det meste om hvordan det var å være biskop. I tillegg til mange ivrige og nærgående spørsmål, hadde de også frimodighet til å uttrykke både det ene og det andre om tro og liv.

Horten sogn:

I forbindelse med fotoutstillingen «Nåde» ble det arrangert en samtalekveld om å møte fremmede i Horten kirke. Det gjorde inntrykk å få høre om mot og vilje til å bruke sine

ressurser til beste for andre, og om den store betydningen av å høre til i et lokalmiljø for dem som har vært på flukt.

Horten menighet ønsker å være en integrert del av lokalsamfunnet, og i denne sammenhengen står det diakonale arbeidet sterkt. Prosjekt «musikk og diakoni» er et tydelig uttrykk for at menigheten ønsker et bredt diakonalt arbeid, og i Sentrumskirken fikk jeg gleden av å møte de eldre som var samlet til hyggetreff. Jeg opplever at Horten har et solid diakonalt arbeid.

Jeg opplever at staben trives med arbeidet, og jobber godt sammen. Det er god kontinuitet i arbeidet for konfirmanter, og i møteplassene for barn og unge. Konfirmantene er engasjerte og beriker gudstjenestelivet.

Jeg ser at det er en utfordring at deltakelsen er lav på mange gode tiltak, og at det er krevende å nå ut med informasjon. Jeg hører også at det er litt mye trykk på de trofaste slitere, og vil takke dem spesielt for trofast tjeneste i menigheten.

Horten har et variert gudstjenesteliv, men det kan være en utfordring å bidra til at flere velger dåp, og finner at gudstjenestene er relevante for dem. Det er et godt samarbeid med kristne organisasjoner, og kulturaktivitetene i Horten kirke og Sentrumskirken er mangfoldige. Nå har klokkene i Horten kirke begynt å gå igjen, og det kan symbolisere en ny tid med nye muligheter.

Jeg er glad for at vi mot slutten av visitasen fikk et møte med en flott og engasjert gjeng på bedriften «Jobbintro». Her fikk vi nye perspektiver på arbeidets betydning og hvordan arbeid i praksis understreker den enkeltes verdighet.

Kirken i fengsel: Visitasen første dag handlet mye om besøk i Horten og Bastøy fengsler. Det var en sterk opplevelse, og en påminning om at kriminalomsorgen og kirken deler et grunnleggende ønske om å løfte mennesker opp til nytt liv. Også i et fengselsamfunn er det viktig at kirken er tilstede, og jeg opplevde at prestetjenesten var veldig viktig for både innsatte og ansatte. Hof fengsel skal besøkes før jul, og der er også etablert tjeneste med fengselsprest. Jeg tenker det er viktig at prestetjenesten og kirken er tilstede i fengslene for å bidra til gode løslatelser for dem som skal tilbake til lokalmiljø og nabolag.

Kommunikasjon

Bruk av medier og kontakt med lokalavisene er viktig for meg å vektlegge. Jeg vil oppmuntre til at det utadrettede informasjonsarbeidet som i dag bør skje i flere «kanaler», ikke minst gjennom digitale løsninger, ikke forsømmes, men styrkes i tiden som kommer. Dette gjelder ikke minst når vi kommuniserer med ungdom. Men fortsatt vil det viktigste for kirken være å skape gode møtesteder hvor vi kan samtale om troen og livets gleder og utfordringer.

Et liv preget av Guds nåde.

For meg har disse to ukene i Nord-Jarlsberg vært en opplevelse av åpenhet, ærlighet og kjærlighet. Jeg har møtt menigheter og medarbeidere som har vist gjestfrihetens fleksibilitet. I en verden med høyt tempo, stor forandringstrang og umettelige behov, søker vi en ny stabilitet, en dypere ro og en sterkere forankring i noe som er større enn oss selv.

Vi feirer dette året at det er 500 år siden reformasjonen. Vi skal med frimodighet blankpusse vårt budskap inn i det som er vår virkelighet nå. Fremfor alt trenger vi å nå frem med

budskapet om Guds nåde i en nådeløs tid. Vi som tilhører generasjon prestasjon trenger overraskende erfaringer av bekreftelse, tilgivelse og nye muligheter i liv og tjeneste. Nåden i Kristus gjør at vi kan rette ryggen. Vi løftes opp og blir møtt av en kjærlig og barmhjertig Gud. Hver dag overøses vi av nåde, nye muligheter og en fremtid preget av at Jesus lever. Det gir oss stor frimodighet til å være en åpen, oppsøkende og evangelisk luthersk folkekirke på hvert vårt sted. Vi har en utfordring i å gå inn i Ordet i fordypning, og samtidig gå ut med Ordet for å muliggjøre menneskers forandring. Sammen ønsker vi å gjøre Jesus kjent, trodd, tilbedt og etterfulgt.

Nåde være med dere og fred fra Gud vår Far, og Herren Jesus Kristus.

Tunsberg biskop den 26.november 2017

Per Arne Dahl